

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 1(28)

Київ
ДП "Видавничий дім "Персонал"
2011

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., д-р юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Курко М. Н., канд. юрид. наук, доц., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 1 від 26 січня 2011 р.)

М58 **Міжрегіональна Академія управління персоналом.**
Наукові праці МАУП / редкол.: А. М. Подолька (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1(28). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 212 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник «Наукові праці МАУП» зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України «Наукові праці МАУП» визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ЗМІСТ

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Шайгородський Ю. Ж.

Міф як інтегрована форма політичної свідомості..... 5

Дікарев О. І., Луцишин З. О.

Інституалізація дипломатії в геоекономічному та енергетичному вимірі Євразії..... 9

Гольцов А. Г.

Геостратегія держав світу: основні рівні і типи 21

Дікарев О. І., Хоанг Дінг Чай

Дипломатії Ірану в маркетингових стратегіях 27

Медвідь Ф. М.

Стратегічне партнерство України і Польщі в умовах багатопольярного світу 33

Харебава Л. Д.

Проблеми зміцнення демократії у контексті міжнародно-правового співробітництва на сучасному етапі..... 39

Морару А. А.

Державно-правова організація системи державного управління: класичні і сучасні моделі 44

Тимошин В. В.

Поняття форми державного контролю господарської діяльності у сучасній державно-правовій теорії..... 49

Автенюк О. А.

Державно-правові проблеми реформування системи управління вищою освітою: зміст і способи їх розв'язання 54

Неуєнг Куинь Май, Алмаши И. Н.

Региональные стратегии принятия внешнеполитических решений и модернизации в Евразии 59

Хоанг Динг Чай

Сотрудничество в основных парадигмах международных отношений: концепт институтов в реализме и либерализме 68

Гудов В. А.

Стратегія розвитку міжнародних відносин на прикладі аварії на Чорнобильській АЕС 74

Алексейченко О. В.

Війна як специфічний феномен у міждержавних відносинах..... 79

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Юсеф Н. Н.

Енергетична співпраця України з країнами Близького Сходу..... 85

Ейсмонт В. В.

Концептуальний підхід до класифікації форм власності..... 94

Ейсмонт В. В.

Інституціональна система власності як фактор економічного розвитку 101

Медвідь Я. Ф., Ніколаєва Я. І.

Державне управління інвестиційною діяльністю в Україні 107

Бедрадін Г. К.

Визначення рівня якості менеджменту на туристичному підприємстві..... 113

Феїм Брава

Класифікація та основні характеристики міжнародних фінансових стратегій транзитивного типу 119

Гусейнов М. Й. огли

Концептуальні підходи до управління організаційними змінами промислового підприємства..... 125

Гусейнов М. Й. огли

Теоретичні аспекти організаційних змін підприємства..... 131

ПРАВОВІ НАУКИ

Зарудний Є. О.

Щодо питання про правовий статус спеціалізованої вченої ради 138

Білоус А. О., Автенюк О. А.

Державно-правове забезпечення розвитку системи вищої освіти в Україні: сучасний стан і перспективи 141

Соловйова А. М.

Психологічна залежність у контексті кримінального права 146

УДК. 340

Є. О. ЗАРУДНИЙ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ

Наукові праці МАУП, 2011, вип. 1(28), с. 138–140

Визначається правовий статус спеціалізованої вченої ради — як колегії учених, з одного боку, та як основної ланки державної системи атестації наукових кадрів — з другого.

Рух України до європейської спільноти означає, серед іншого, визнання українськими тих цінностей, які фундують європейську цивілізацію.

Чи не найбільшою мірою це стосується права — найяскравішого європейського цивілізаційного винаходу. На жаль, в українській суспільній свідомості досі панує російсько-радянське уявлення про право як про інститут, трансцендентний відносно громадянина.

Іманентний характер правовідносин у суспільстві проявляється, зокрема, у розширенні сфери застосування права. Те, що раніше вирішувалось звичаєм (у парткомі, наприклад), все частіше стає предметом судового позову.

Нещодавно, після запровадження в Україні адміністративного судочинства, предметом адміністративного позову стали рішення, дії та бездіяльність Вищої атестаційної комісії України.

Статус цього центрального органу виконавчої влади визначається Положенням про Вищу атестаційну комісію України, затвердженим Указом Президента України. Останнім пунктом цього Положення встановлено, що “ВАК України є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в установах банків, печат-

ку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням” [1]. Тож цілком очевидно, що ВАК має, відповідно до ст. 48 Кодексу адміністративного судочинства, адміністративну процесуальну правосуб’єктність і відтак може, і надалі все частіше стає стороною в адміністративному процесі*.

Характерною особливістю української системи державної атестації науково-педагогічних і наукових кадрів є її двоступеневість. ВАК видає дипломи кандидата (доктора) наук на підставі рішень спеціалізованих вчених рад та атестаційного висновку президії ВАК. Рішення про присудження вченого ступеня приймається спецрадою за результатами прилюдного захисту дисертацій.

Статус спецради визначено Положенням про спеціалізовані вчені ради, затвердженим наказом ВАК України. Проте, цей нормативний документ жодним чином не визначає правовий статус спецради, що може стати на заваді судовому захисту здобувачем його права на захист дисертації, яке

* Єдиний реєстр судових рішень України сповіщає про шість рішень адміністративних судів різних інстанцій, прийнятих з 2006 р., де стороною судового процесу виступила Вища атестаційна комісія України.

встановлено ст. 5 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”.

Вища атестаційна комісія встановлює своїм наказом, що “спеціалізовані вчені ради — основна ланка в системі атестації наукових кадрів вищої кваліфікації — створюються та діють під керівництвом ВАК України” (п. 1.1. Положення про спецради, [2]). Остання, відповідно до Положення про ВАК, реалізовує **державну** політику у галузі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Тому очевидним є те, що вищезазначена “система атестації наукових кадрів” є **системою державною**. А відтак спецраду слід розглядати як суб’єкт владних повноважень у сенсі п. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України. Зазначена стаття встановлює завданням адміністративного судочинства захист прав осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб’єктів при здійсненні ними владних функцій (у тому числі делегованих) на основі законодавства [3].

Тим не менш, ВАК заперечує адміністративну правосуб’єктність спецради. “Незважаючи на те що спецради утворюються за рішенням ВАК при вищих навчальних закладах тощо, вони не є структурними підрозділами чи представництвами чи філіями ані ВАК, ані установ... Спецрада не є особою за законодавством України, а відтак не наділена адміністративною процесуальною правосуб’єктністю, оскільки ст. 48 КАСУ визнає лише фізичних та юридичних осіб носіями адміністративних прав та обов’язків, передбачає можливість набуття та здійснення адміністративних процесуальних прав та обов’язків лише фізичними та юридичними особами. Тому спецрада не може бути учасником адміністративного процесу (як і будь-якого іншого судового процесу), у тому числі не може доручити ведення справи представникові. Спецрада є групою фізичних осіб, перелік яких затверджується ВАК України”^{*}.

Ст. 48 КАСУ визнає здатність мати процесуальні права та обов’язки в адміністративному судочинстві (адміністративна процесуальна правоздатність) не лише за фізичними та юридичними особами, а й за органами державної влади та іншими державними органами.

Аналіз співвідношення понять “орган державної влади” та “державний орган” здійснив В. Шаповал. Вказуючи на дещо штучне, суто пострадянське їх розведення, автор пише: “Поняття державного органу можна сприймати якомога

ширше, ніж поняття органу державної влади. Якщо статус державного органу може бути визначений підзаконними актами, зазвичай прийнятими на основі так званих статусних законів, то статус органу державної влади визначається виключно Конституцією і (або) законами України” [4]. Отже, ВАК та створена нею спецрада співвідносяться як орган державної влади та державний орган, що діє на підставі делегованих повноважень.

В. Шаповал наводить узагальнене визначення державного органу, якого (визначення) загалом дотримуються вітчизняні автори: “Виокремленість органу як відносно самостійної частини державного механізму (апарату) і його наділення державно-владними повноваженнями з метою безпосередньої участі в реалізації функцій держави. Тим самим державний орган — це виокремлена і відносно самостійна частина (елемент) механізму держави, яка наділена юридично встановленими владними повноваженнями для здійснення визначених завдань, що безпосередньо пов’язані з реалізацією тієї чи іншої функції держави” (там само). Як бачимо, цим визначенням повністю покривається поле діяльності спеціалізованої вченої ради — основної ланки державної системи атестації, — окреслене Положенням про спецради, тобто, відповідним підзаконним актом.

Наявність у державного органу статусу юридичної особи жодним чином не є необхідною умовою для реалізації ним владних повноважень. А відтак не є перешкодою для набуття адміністративної правосуб’єктності. Як справедливо зазначає С. Іванов, “наявність у певної організації статусу юридичної особи вказує на її самостійність лише в майновому обороті, але не обов’язково визначає її відповідну автономію в інших (публічно-правових) відносинах. Так, коло державних органів, що володіють адміністративною правосуб’єктністю, ширше, ніж коло державних органів, здатних бути самостійними суб’єктами цивільних відносин, тобто юридичними особами. Тут діє таке правило: кожен державний орган, що є юридичною особою, одночасно має й адміністративну правоздатність, але не кожен державний орган — суб’єкт адміністративного права — юридична особа” [5].

Таким чином, спеціалізована вчена рада, яка діє на підставі Положення про спецради, затверджена наказом Вищої атестаційної комісії України, є державним органом із всіма наслідками, що випливають з цього статусу. Зокрема, того, що стосується здатності мати адміністративну правосуб’єктність.

^{*} З пояснення ВАК України у судовому засіданні.

Цей висновок підтверджується і судовою практикою*. Так, Харківським окружним адміністративним судом 15 лютого 2010 р. встановлено: “Спецрада є основною ланкою в системі атестації наукових кадрів вищої кваліфікації, якій центральним органом виконавчої влади, підвідомчим Кабінету Міністрів України — ВАК України, делеговані повноваження щодо здійснення управлінських функцій. Таким чином, суд не приймає до уваги посилання відповідача на відсутність у нього адміністративної процесуальної правосуб’єктності і розглядає спецраду в даній справі як суб’єкт владних повноважень, оскільки вирішуючи питання про допущення чи недопущення до захисту дисертаційної роботи, він фактично здійснює щодо особи, яка представила дисертаційну роботу, владні (управлінські) функції, а її рішення, у якій формі воно б не складалося, носить управлінський, зобов’язуючий характер” [6].

Література

1. Положення про Вищу атестаційну комісію України. — http://www.vak.org.ua/docs//maininfo/law_acts/vak_statute.doc
2. Положення про спеціалізовані вчені ради. — http://www.vak.org.ua/docs//spec_boards/spec_board_statute.doc
3. Кодекс адміністративного судочинства України. Аналіз судової практики / За ред. О. М. Пасенюка. — К.: Істина, 2010. — 360 с.
4. Шаповал В. Феномен державного органу (органу держави) або органу державної влади: теоретико-правовий і конституційний аспекти. — <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=12&d=39>.
5. Іванов С. О. До питання поділу юридичних осіб на юридичні особи приватного та публічного права. Університетські наукові записки. — 2005. — № 3 100–106. — С. 106. — www.univer.km.ua
6. Єдиний реєстр судових рішень України. — www.reyestr.court.gov.ua/Review/9227423

На підставі аналізу норм законодавства та судової практики показано, що спеціалізована вчена рада є суб’єктом владних повноважень у сенсі Кодексу адміністративного судочинства України. Разом з тим, такий статус колегії вчених може призводити, як показано, до правових колізій, які неможливо розв’язати.

На основании анализа норм законодательства и судебной практики показано, что специализированный ученый совет является субъектом властных полномочий в смысле Кодекса административного судопроизводства Украины. Вместе с тем, такой статус коллегии ученых может привести, как показано, к неразрешимым правовым коллизиям.

On the basis of analysis of norms of legislation and judiciary practice it is shown that a specialised academic council is the subject of imperious powers in sense of the Code of administrative legal proceedings of Ukraine. At the same time, such status of board of scientists can result, as shown, in unsoluble legal collisions.

Надійшла 12 лютого 2011 р.

---

* Поки що невеликою. Перша постанова в адміністративній справі за позовом до спеціалізованої вченої ради була прийнята Харківським окружним адміністративним судом 20 жовтня 2009 р.